
Алла РЕВТЬ
(Дрогобич, Україна)

РОЛЬ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФІЛАКТИЦІ НЕГАТИВНИХ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ДОШКІЛЬНЯТ

Поняття «емоційна сфера особистості» включає у себе емоції, почуття, переживання, настрої, інтереси, мотиви, установки. Говорячи про емоційну сферу, ми виходимо з того, що вона іманентно притаманна кожній людині.

Важливість вивчення проблеми пояснюється тим, що невідреаговані емоції стають непересічною причиною невротичних станів дитини і надалі визначають її дорослі проблеми. Емоційну реакцію дитини викликають чинники, пов'язані із задоволенням її актуальних потреб, а невчасне задоволення або фрустрація цих потреб у сензитивні для розвитку певних функцій періоди накладає відбиток на все подальше життя людини і призводить до виникнення емоційних порушень.

Прояв і переживання емоцій і почуттів залежить від індивідуальної специфіки емоційної сфери особистості, зумовленої природними передумовами і прижиттєвими новоутвореннями. Надання індивідом переваги тим чи тим соціальним емоціям відображає накопичений ним позитивний і негативний життєвий досвід і може слугувати критерієм особистісного розвитку.

У науковій літературі вказується, що виникненню та фіксації в дітей різноманітних негативних емоційних станів, таких як страх, тривожність, агресивність, сприяють сучасне соціально-інформаційне середовище, в якому протікає розвиток дитини-дошкільника, а саме: дефіцит та формалізація спілкування з батьками, інволюція дитячої субкультури, обмеження та спрощення ігрових форм опанування дійсності, надмірність

неадекватної віковим особливостям дітей інформації тощо [4, с. 220].

Фіксація негативних емоційних станів у дошкільнят може призвести до виникнення досить серйозних проблем у поведінці та розвитку загалом: змінюється мислення, виникає стан емоційної напруженості, спотворюється емоційно-вольова сфера, неадекватно сприймають тих, хто їх оточує. На думку фахівців, які працюють із дошкільнятами, що мають порушення в емоційному розвитку, «немає жодної психічної функції, яка не могла б зазнати несприятливих змін». Один із найефективніших засобів профілактики виникнення негативних емоційних станів у дошкільнят – ігрові технології [2, с. 40].

Ігрові технології – це систематизовані набори ігор, вправ, завдань ігрового характеру, що будуть спрямовані на реалізацію завдань розвитку в дітей тих чи тих значущих соціально-культурних функцій та/або корекції їхніх вад. Для організації профілактичної роботи з дошкільнятами фахівці широко застосовують такі ігрові технології, як ігротерапія, казкотерапія, музикотерапія, ізотерапія та їхні елементи, а також психогімнастика, релаксаційні вправи тощо.

У процесі використання цих ігрових технологій відбувається формування особистості дитини-дошкільника, підготовка її до різних видів діяльності. Ігрові технології розвивають психологічну пластичність, уміння прийняти на себе роль, позицію і щиро відстоювати її. Вони дають змогу дитині бути особисто причетною до процесів, що протікають у суспільному житті, «прожити» певний час у «реальних» життєвих умовах, здійснити безліч соціальних проб, прийняти на себе різноманітні соціальні ролі, дають змогу побачити результати власних дій, зрозуміти й проаналізувати допущені помилки, зокрема й ті, які були зроблені іншими учасниками ігрової взаємодії. Розглянемо їх детальніше.

Сюжетно-рольова гра передбачає прийняття дитиною на себе ролі-образу. Під роллю розуміють певну функцію, виконувану дитиною в тій чи тій ситуації. Дитина може приймати ролі різні за змістом і статусом, а також може програвати ролі проти-

лежні його характеру або вдаватися до громіздкого варіанту програвання ролей.

Вербальні ігри – це або вигадування дітьми закінчення до тієї чи іншої незвичайної ситуації, або колективне вигадування казок, або підбір різних асоціацій до якого-небудь слова. У процесі вербалізації ігор дитині дається можливість на словесному рівні висловити тривожні для неї ситуації, перевести їх зі сфери несвідомого на вербальний рівень, тим самим знизити рівень афективних проявів.

Психодіагностичні ігри дають змогу педагогу виявити деякі особливості дитини, а також оптимізувати ставлення до свого імені, особистісних якостей, емоційно-ціннісного ставлення до себе, підвищити самооцінку.

Комунікативні ігри сприяють поглибленню сфери спілкування і навчають дошкільнят співпрацювати з навколишніми людьми.

Реалізація цих ігрових технологій буде найефективнішою за умови організації соціально-культурного середовища, в якому протікає розвиток дитини-дошкільника, адекватного її віковим можливостям, а також у разі створення діалогового підґрунтя взаємовідносин дошкільнят із дорослими та однолітками як аспекту особистісного становлення дитини-дошкільника, забезпечення готовності учасників педагогічного процесу до діяльності з профілактики негативних емоційних станів у дітей, що передбачає проведення навчальної методичної роботи з педагогами, які працюють із дошкільнятами, реалізацію педагогічної програми, навчання педагогів і батьків методів і прийомів, спрямованих на розвиток емоційно-особистісної та комунікативної сфер дошкільнят, організацію ігрової діяльності з дітьми, що допоможе уникнути грубих помилок і домогтися цілісного ефекту, що формує, у процесі педагогічної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вовчик-Блакитна О.О. Сучасний дошкільник: Особливості емоційного розвитку. *Обдарована дитина*. 2007. №4. С. 9–12.

2. Зликов В., Лукомська С. Діти війни: теоретико-методичні і практичні аспекти психологічної допомоги. Київ – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2022. 96 с.

3. Мдзелурі Т. Агресивні тенденції в дитячій поведінці. *Початкова освіта*. 2005. № 47.

4. Терещенко Л.А., Карабаєва І.І. Психологічні особливості емоційної сфери дітей дошкільного віку. *Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том 10. Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія*. Київ. 2019. Вип. 33. С. 214–234.

5. Усик Д.Б. Психологічні особливості саморегуляції поведінки в старшому дошкільному віці (результати експериментального дослідження). *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 6 (2). С. 87–92.